Europa-Parlamentet
2024-2029

Udenrigsudvalget

2025/2116(INI)

10.7.2025

UDKAST TIL BETÆNKNING

om henstilling til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik om EU's diplomatiske strategi og geopolitiske samarbejde i Arktis
(2025/2116(INI))

Udenrigsudvalget

Ordfører: Urmas Paet

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BEGRUNDELSE.....7

BILAG: ERKLÆRING OM INPUT 8

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om henstilling til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik om EU's diplomatiske strategi og geopolitiske samarbejde i Arktis
(2025/2116(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til sine tidligere beslutninger om arktiske spørgsmål, navnlig sin beslutning af 7. oktober 2021 om Arktis: muligheder, bekymringer og sikkerhedsmæssige udfordringer[1],

– der henviser til De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS);

– der henviser til den fælles meddelelse af 13. oktober 2021 fra Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik med titlen "Et stærkere EU-engagement for et fredeligt, bæredygtigt og fremgangsrigt Arktis" (JOIN(2021)0027),

– der henviser til forretningsordenens artikel 121,

– der henviser til betænkning fra Udenrigsudvalget (A10-0000/2025),

A. der henviser til, at Arktis skal forblive et område med fred og konstruktivt samarbejde;

B. der henviser til, at det er helt afgørende, at folkeretten – navnlig UNCLOS – bliver nøje overholdt;

C. der henviser til, at regionen opvarmes ca. fire gange hurtigere end det globale gennemsnit;

D. der henviser til, at den hurtige tilbagetrækning af havisen åbner for kommercielle korridorer, der er farbare i visse årstider og potentielt hele året rundt, eksempelvis Nordsøruten, Nordvestpassagen og en fremtidig sørute gennem Nordpolen, som kan omforme de globale handelsmønstre og samtidig skabe dybtgående miljømæssige, sikkerhedsmæssige og forvaltningsmæssige udfordringer for Arktis;

E. der henviser til, at Rusland har udvidet sin styrkeposition i Arktis markant og øget de regionale militære spændinger;

F. der henviser til, at Kina har proklameret en "polarsilkevej" og støt øger sit fodaftryk nord for polarcirklen;

G. der henviser til, at oprindelige folk besidder en uerstattelig traditionel viden, fungerer som de primære forvaltere af arktiske økosystemer og rammes uforholdsmæssig hårdt af klimaændringer, socioøkonomisk marginalisering og miljøforringelser, samtidig med at de ofte udelukkes fra beslutningsprocesser;

[1] EUT C 132 af 24.3.2022, s. 113.

H. der henviser til, at Grønland overtager formandskabet for Arktisk Råd i perioden 2025-2027 på vegne af Kongeriget Danmark, og at dette er en afgørende mulighed for at styrke en inklusiv og regelbaseret forvaltning af Arktis;

I. der henviser til, at Arktis er rig på kulbrinter, sjældne jordarter, fiskeressourcer og andre ressourcer, som bliver stadig mere eftertragtede, hvilket nødvendiggør strenge bæredygtighedsstandarder og en retfærdig deling af fordele;

J. der henviser til, at energiforbindelser med Arktis, herunder olie- og gasimport fra den norske del af Barentshavet, transport af flydende naturgas via arktiske skibsruter, eksport af vedvarende energi og potentialet for grøn brint fra Island og Grønland, EU-støttede infrastrukturprojekter såsom undersøiske kabler og rørledninger og samarbejde om forskning og innovation med henblik på bæredygtig udvikling er afgørende for EU's energisikkerhed og fremtidige økonomiske udvikling;

K. der henviser til, at initiativer såsom Polar Connect og Vision 2030 sigter mod at anlægge undersøiske kabler gennem Det Arktiske Hav, som skal forbinde Grønland og Island med det kontinentale Europa senest i 2030;

L. der henviser til, at EU-finansieret forskning, Horisont Europa-partnerskaber og satellittjenester fra Copernicus sikrer data, som er afgørende for klimaresiliens, navigationssikkerhed og miljøforvaltning i det høje nord;

1. henstiller til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik:

   a) at anerkende den stigende militarisering af Arktis, navnlig som følge af Ruslands omfattende militære omstrukturering, herunder oprettelsen af det maritime kollegium, som yderligere har eskaleret de regionale spændinger og undermineret den regionale stabilitet, og som reaktion herpå at samarbejde med medlemsstaterne og NATO's allierede for at styrke afskrækningskapaciteten

   b) i lyset af den seneste tids hændelser i Østersøen i væsentlig grad at styrke beskyttelsen af vigtig undersøisk infrastruktur i Arktis, navnlig undersøiske kabler og rørledninger, for at opretholde og håndhæve forpligtelserne i henhold til artikel 112-115 i UNCLOS, som er afgørende for at sikre Europas digitale og energimæssige sammenkoblinger mod geopolitiske forstyrrelser

   c) at anerkende den øgede geopolitiske konkurrence langs de arktiske søruter, navnlig Nordsøruten, og følgelig støtte diplomatiske dialoger, der har til formål at etablere klare internationale aftaler om retten til fri sejlads og fredeligt maritimt samarbejde, og samtidig modsætte sig ensidige krav og fremme anvendelsen af international havret i overensstemmelse med UNCLOS

   d) i betragtning af klimaændringernes uforholdsmæssig store indvirkning på Arktis hurtigst muligt at forbedre tilpasningsstrategierne, støtte omfattende overvågningsinitiativer og øge investeringerne i forskningsprogrammer betydeligt i samarbejde med internationale partnere

   e) i betragtning af vigtigheden af arktiske naturressourcer, herunder kulbrinter, sjældne jordarter og fiskeressourcer, og i samarbejde med medlemsstaterne at

styrke partnerskaberne med Grønland og andre arktiske interessenter om bæredygtig ressourceudvinding under streng overholdelse af miljølovgivningen

f) i lyset af Parlamentets dybe bekymring over Grønlands voksende geopolitiske betydning, som kun er blevet større efter erklæringer fra eksterne aktører, der sætter spørgsmålstegn ved Danmarks forfatningsmæssige ordninger, at bekræfte respekten for Grønlands ret til selvbestemmelse og understrege, at beslutninger vedrørende Grønlands forfatningsmæssige fremtid og internationale forbindelser udelukkende skal træffes af de grønlandske borgere uden eksternt pres

g) at arbejde hen imod inddragelse af oprindelige folks viden i miljøprocesser og politiske beslutningsprocesser i betragtning af nødvendigheden af at respektere og fremme oprindelige folks rettigheder i hele Arktis

h) i lyset af den afgørende rolle, som internationalt videnskabeligt samarbejde spiller for forvaltningen af Arktis og for klimaforståelse, at støtte fortsat finansiering og aktiv deltagelse fra EU's side i arktiske forskningsprojekter og videnskabelige dialoger og fremme åben datadeling og integration af videnskabelige resultater i den politiske beslutningsproces

i) i lyset af den stigende støtte til EU-tiltrædelse i Island at tage godt imod de lokale myndigheders hensigt om at afholde en folkeafstemning om EU-tiltrædelse senest i 2027 og give tilsagn om at respektere afstemningens resultat, som er et udtryk for det islandske folks demokratiske vilje, og i mellemtiden samarbejde proaktivt med den islandske regering for at formidle fordelene ved EU-medlemskab og blive bedre klædt på til en fornyet tiltrædelsesproces, hvis Island formelt genoptager sin ansøgning

j) at undersøge mulighederne for et dybere samarbejde med Norge, herunder en eventuel udvidelse af artikel 42, stk. 7, i traktaten om Den Europæiske Union til at omfatte Norge og potentielt optagelse af Norge som medlem af EU, i betragtning af at norsk EU-medlemskab vil styrke både landets nationale interesser og EU's geopolitiske modstandsdygtighed ved at lukke kritiske huller i sidstnævntes kollektive forsvar (navnlig med hensyn til havområderne mellem Grønland, Island og Det Forenede Kongerige (GIUK Gap))

k) i betragtning af Norges afgørende rolle for EU's energisikkerhed at styrke samarbejdet om energimodstandsdygtighed og forsyningsdiversificering som et centralt redskab til at sikre EU's strategiske autonomi

l) at tage godt imod ethvert potentielt initiativ fra den grønlandske regering til at styrke landets politiske, institutionelle og økonomiske forbindelser med EU og tilskynde EU til at indgå i dybere strategiske og økonomiske partnerskaber, herunder i forbindelse med en eventuel tiltrædelse, hvis og når det grønlandske folk ønsker det, i lyset af Grønlands stigende relevans for de arktiske og europæiske sikkerhedsrammer samt den øgede støtte blandt grønlænderne til EU-tiltrædelse, idet ca. 60 % af grønlænderne ifølge meningsmålinger nu går ind for en tilbagevenden til EU; understreger i den forbindelse, at EU-medlemskab vil give Grønland en stærkere stemme i forvaltningen af Arktis og midlerne til at opbygge kritisk infrastruktur, efterhånden som der opstår nye nordlige handelsruter, samtidig med at landets sikkerhed styrkes

m) at styrke samarbejdet med Canada;

2. pålægger sin formand at sende denne henstilling til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik samt, til orientering, til de arktiske staters regeringer og parlamenter og til repræsentative organisationer for oprindelige folk.

BEGRUNDELSE

Arktis er på kort tid ved at omdanne sig til en strategisk skueplads for geopolitisk konkurrence, militær opbygning, energiomstilling og globale miljøændringer. Denne henstilling fra Europa-Parlamentet understreger det presserende behov for en robust, sikkerhedsorienteret EU-strategi, der sikrer, at Arktis fortsat forvaltes på grundlag af principperne i folkeretten, bæredygtighedsprincipper og fred.

De sikkerhedsmæssige problemstillinger bliver stadig større. Ruslands fortsatte militære opbygning, herunder oprettelsen af et maritimt kollegium, har øget spændingerne betydeligt. Samtidig øger Kina med sin strategi om en polar silkevej landets økonomiske og teknologiske fodaftryk i regionen. Denne udvikling kræver en stærkere EU-koordinering med medlemsstaterne og NATO-allierede for at opnå en afskrækkende virkning over for trusler, forsvare fælles interesser og beskytte kritisk infrastruktur, navnlig undersøiske kabler og rørledninger, der er afgørende for digital konnektivitet og energikonnektivitet. EU skal også styrke overvågningskapaciteten, modstandsdygtigheden og afskrækkelseskapaciteten i tæt samarbejde med de arktiske partnere.

Politikker for bæredygtig energi er vigtige for samarbejdet mellem EU og Arktis. Regionen leverer ressourcer, som er afgørende for Europas strategiske autonomi, herunder flydende naturgas fra Norge, vedvarende energi fra Island og Grønland og et enormt potentiale for produktion af grøn brint. Projekter såsom Polar Connect og Vision 2030 sigter mod at skabe et Arktis med digitale og energimæssige sammenkoblinger, som er direkte knyttet til EU's sikkerheds- og bæredygtighedsmål. Det er afgørende at styrke partnerskaberne på dette område for at mindske afhængigheden af eksterne autoritære magter.

De retlige rammer for forvaltningen af Arktis skal fortsat være forankret i De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS). EU skal modsætte sig ensidige krav, fremme retten til fri sejlads og støtte diplomatisk engagement for at værne om havretten og ansvarlig miljøforvaltning.

Parlamentet fremhæver også skiftet i det politiske momentum, som går i retning af en dybere EU-integration i Arktis. EU's døre er åbne for, at Island, Norge og Grønland kan blive medlem af EU. Den bebudede folkeafstemning i Island om tiltrædelse af EU, som forventes at blive afholdt inden udgangen af 2027, og den øgede støtte i Grønland til tættere forbindelser – herunder potentielt EU-medlemskab – skaber et momentum for fornyet engagement. EU bør erklære sig rede til at støtte disse ambitioner og samtidig respektere den demokratiske vilje og tilbyde konkrete fordele gennem et dybere politisk, økonomisk og sikkerhedsmæssigt samarbejde. Norge bør som en helt central energi- og forsvarspartner også engagere sig i langsigtet strategisk tilpasning og endda tiltrædelse af EU, hvis de politiske forhold udvikler sig.

De arktiske oprindelige folks rettigheder og viden skal beskyttes og respekteres. De er uundværlige forvaltere af regionens økosystemer og skal inddrages fuldt ud i beslutningsprocesserne. Deres inddragelse i internationale forvaltningsstrukturer er ikke kun et spørgsmål om retfærdighed, men også om at skabe effektive politikker.

Afslutningsvis må EU gribe dette øjeblik og slå til lyd for en klar, værdibaseret og sikkerhedsbevidst strategi for Arktis, der er forankret i folkeretten, styret af bæredygtighed og åben over for dybere partnerskaber, herunder en eventuel udvidelse af EU i regionen.

BILAG: ERKLÆRING OM INPUT

I henhold til artikel 8 i bilag I til forretningsordenen erklærer ordføreren, at han i sin betænkning har medtaget input om forhold, der vedrører sagens emne, som han har modtaget som led i udarbejdelsen af udkastet til betænkning fra følgende interesserepræsentanter, der er omfattet af anvendelsesområdet for den interinstitutionelle aftale om et obligatorisk åbenhedsregister[1], eller fra følgende repræsentanter for offentlige myndigheder i tredjelande, herunder deres diplomatiske repræsentationer og ambassader:

1. Interesserepræsentanter, der er omfattet af anvendelsesområdet for den interinstitutionelle aftale om et obligatorisk åbenhedsregister
NSPA and the Arctic 6 University Alliance
Representative of Equinor
EU Special Envoy for Arctic Matters
2. Repræsentanter for offentlige myndigheder i tredjelande, herunder deres diplomatiske repræsentationer og ambassader
Greenland Parliament's Foreign and Security Policy Committee
Ambassador of Greenland
Nordland county representatives of North Norway
Former President of Iceland
Foreign Minister of Iceland
Members of the Liberal Reform Party of Iceland
Arctic Ambassador of the Iceland Foreign Ministry
Director of the Institute of International Affairs

Ordføreren har udarbejdet ovenstående liste på eget ansvar.

Når fysiske personer er identificeret på listen ved deres navn, deres funktion eller begge, erklærer ordføreren at have forelagt de pågældende fysiske personer Europa-Parlamentets databeskyttelsesmeddelelse nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), hvori de gældende betingelser for behandling af deres personoplysninger og rettighederne forbundet med denne behandling er fastlagt.

[1] Interinstitutionel aftale af 20. maj 2021 mellem Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen om et obligatorisk åbenhedsregister (EUT L 207 af 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).